

Animalia misteriotu eta erakargarriak

Animalia asko dira erakargarri egiten zaizkigunak; horietako bat da, seguru asko, zebra. Zebraren itxura berezi horrek badu misteriorik eta zientzialariak saiatu dira azalpenak bilatzen. Horren inguruko bideo bat izango da sekuentzia honen oinarria.

Bertan, ariketa hauek dituzu:

- Bideoa entzun eta ulermen-galderei erantzun.
- Transkripzioa osatu, gramatika eta lexiokoarekin lotutako hitzak txertatuz.
- Erakartzen gaituzten animaliei buruz hitz egin.

1. Zebren marren funtzioa

Zebrei buruzko bideo bat ikusiko duzu segidan. Bertan, zebren azalaren itxura berezi horri buruz hitz egingo dute. Ikusi bideoa eta erantzun galderei labur.

1. Nolakoak dira zebra: beltzak marra zuriekin, ala alderantziz?

.....

2. Hiru hipotesi egon dira zebren marren inguruan. Idatzi labur 3 hipotesiak.

.....

3. Zer esperimentu egin dute japoniar batzuek, eta zer ondoriotara iritsi dira?

.....

4. Zer proposamen egin dute intsektiziden aurrean eta zergatik?

.....

<https://labur.eus/r5U2T>

2. Zebren gaineko testua osatzen

Entzundako zati baten transkripzioa duzu hemen; japoniar talde batek egindako probaren berri ematen da. Hitz batzuk kendu ditugu testutik, lexikoarekin eta gramatikaren lotura dutenak. Osatu testua, falta diren hitzak beheko tauletatik aukeratzuz.

Esan dezakegu zebrak, berez, beltzak direla eta gainetik dauzkatela marra zuri horiek. Baina zertarako? Zergatik eboluzioak 1 [] marra zuri horiek sortzera? Hori beste galdera bat da. Eta hor hipotesi bat

baino gehiago aztertu izan dute. Bat adibidez kamuflatzeko 2 [] izan daitekeela. Beste bat ba beroari 3 [] ; kontuan izanda non bizi diren zebrak oso hipotesi logikoa da. Eta hirugarren hipotesi bat zen ba horrela intsektuak despistatu edo nolabait intsektuak uxatu egiten zituztela, edo ez zirela hain erakargarriak intsektuentzako.

Eta azken hipotesi hau probatzeko, 4 [] bat diseinatu dute japoniar batzuek –ez dakit zergatik diren japoniarrak, baina hala dira– eta egin duten ikerketa ba behiekin izan da, eta ikusi dute. Hartu dituzte behiak, behi txuriak eta margotu dituzte beltzez, zebrak 5 [] , zebrek izaten duten itxura berdina izan dezaten –ez hola marra edozein moduz, baizik eta gutxi gorabehera patroia horri jarraituta–, ikusteko pinturak ez daukala eraginik, edo baldin badauka denei berdin eragiteko. Gero behi beltzak hartu dituzte eta pintura beltzarekin berdin margotu dituzte. Eta gero utzi dituzte beste behi batzuk margotu gabe. Eta jarri dizkiete kamerak ikusteko eltxoek-eta nola jokatzeko zuten eta ea behiak ere mugitzen 6 [] ziren uxatzeko intsektuak, adibidez, buztanarekin kolpeak jota, edo zerbaiten kontra azkura eginda, edo ezkutatuta edo mugituz. Eta orduan, mugimenduak ere neurtu dituzte. Eta hara non 7 [] egia dela, margotutako, zebren itxuraz margotutako behiek askoz ziztada gutxiago jasan zituzten, erdia baino gutxiago, eta mugimenduak ere askoz gutxiago egin behar izan zituzten, askoz lasaiago bizi izan ziren tarte horretan. Horrek esan nahi du horien haragia hobe dela eta, gainera,

8 [] transmititzen diren gaixotasunak ere ba askoz gutxiago jasango dituztela. Ba frogatu dute ba zebrei ere balioko diela horretarako eta, beraz, ez da inolako txorakeria horrelako larruazala izatea.

1
gonbidatu ditu
mehatxatu ditu
bultzatu ditu

2
lagun
laguntasuna
lagungarria

3
aurreratzeko
aurre egiteko
aurrean jartzeko

4
ekintza
ikerketa
proposamen

5
antzekoak direnez
badirenez ere
balira bezala

6
ote
omen
ei

7
ikusi diren
erdietsi duten
frogatu duten

8
eltxo
eltxoei esker
eltxo bidez

3. Animaliarik erakargarrienak

Zein dira zuretzat animaliarik erakargarriena? Pentsatu animalia bat, eta talde txikitan jarrita esan zergatik aukeratu duzun, zergatik egiten zaizun erakargarri; animalia horretaz zerbait berezia baldin badakizu komentatu ikaskideei. Bukatzeko, komentatu talde osoaren aurrean zer animalia ateraren; ea kointzidentziarik badagoen.

Niretzat tigreak oso erakargarriak dira. Oso itxura ederra daukate, marra horiek azalean oso deigarriak egiten zaizkit. Tigre bakoitzak marra desberdinak ditu, eta horrek laguntzen die bakoitza hobeto identifikatzen.

ERANTZUNAK

1. Zebren marren funtzioa

1. Nolakoak dira zebrek: beltzak marra zuriekin, ala alderantziz?

Beltzak dira izatez, eta gaineratik dituzte marra zuria.

2. Hiru hipotesi egon dira zebren marren inguruan. Idatzi labur 3 hipotesiak.

- 1) Marra zuri horiek direla bero gutxiago pasatzeko. 2) Hobeto kamuflatzeko.
- 3) Eltxoak uxatzeko edo gutxiago erakartzeko.

3. Zer esperimentu egin dute japoniar batzuek, eta zer ondoriotara iritsi dira?

Zebrek bezala margotu dituzte behiak, eta frogatu dute eltxoek gutxiago erasotzen dietela.

4. Zer proposamen egin dute intsektiziden aurrean eta zergatik?

Intsektizidak erabili beharrean, animaliak margotzea, ekologikoago eta eraginkorragoa delakoan.

2. Zebren gaineko testua osatzen

1
bultzatu ditu
2
lagungarria
3
aurre egiteko

4
ikerketa
5
balira bezala
6
ote

7
frogatu duten
8
eltxoek bidez

TRANSKRIPZIOA

Zebren marren funtzioa

ILASKI SERRANO AURKEZLEA. Baina ikerketa berezi bat. Musikalki ibili gara... Anariren [kantaria] Zebrak lagunduko digu bidean?

ANA GALARRAGA ADITUA. Ados. Bai, bueno. Zebrak beti izan dira oso erakargarriak eta, baita ere, misterioitsuak beren marrengatik. Hain dira bereziak, ezta? Hor urteetan ikertu dute adibidez zer ote diren zebrak: beltzak berez eta marra zuridunak ala zuriak marra belzdunak?

IS. Ez, ez eman erantzunik.

AG. Ez dut esango.

IS. Pentsa! Zuriak edo beltzak? Ez dakigu. Ez dakigu. Zuriak edo beltzak dira? Zuriak...

AG. Beltzak dira.

IS. Beltzak.

AG. Bi aukera zeuden eta...

IS. Beltzak dira marra zuriekin...

AG. Hori da. Hori da. Enbrioi-fasean daudenean, feto direnean, artean beltzak dira, eta gero jada, jaiotzen direnean badauzkate marra zuriak eta zahartzean ere joaten dira marra zuri horiek galtzen. Orduan esan dezakegu, hondoan, berez beltzak direla eta gainetik dauzkatela marra zuri horiek. Bale, hori badakigu. Baina zertarako? Zergatik eboluzioak bultzatu ditu marra zuri horiek sortzera? Hori beste galdera bat da. Eta hor hipotesi bat baino gehiago aztertu izan dute. Bat adibidez kamuflatzeko lagungarria izan daitekeela. Beste bat ba beroari aurre egiteko; kontuan izanda non bizi diren zebrak oso hipotesi logikoa da. Eta hirugarren hipotesi bat zen ba horrela intsektuak despistatu edo nolabait intsektuak uxatu egiten zituztela, edo ez zirela hain erakargarriak intsektuentzako. Eta azken hipotesi hau probatzeko, ikerketa bat diseinatu dute japoniar batzuek – ez dakit zergatik diren japoniarrak, baina hala dira– eta egin duten ikerketa ba behiekin izan da, eta ikusi dute. Ba hartu dituzte behiak, behi txuriak eta margotu dituzte beltzez, zebrak balira bezala, zebrek izaten duten itxura berdina izan dezaten -ez hola marra edozein moduz, baizik eta gutxi gorabehera patroiz horri jarraituta- ikusteko pinturak ez daukala eraginik, edo baldin badauka denei berdin eragiteko. Gero behi beltzak hartu dituzte...

IS. Ikusten gabiltzanak, behi beltzak eta marra zuri horiek egin.

AG. Eta pintura beltzarekin berdin margotu dituzte. Eta gero utzi dituzte beste behi batzuk margotu gabe. Eta jarri dizkiete kamerak ikusteko eltxoek eta nola jokatzeko zuten eta ea behiak ere mugitzen ote ziren uxatzeko intsektuak, adibidez, buztanarekin kolpeak jota, edo zerbaiten kontra azkura eginda, edo ezkutatuta edo mugituz. Eta orduan, mugimenduak ere neurtu dituzte. Eta hara non frogatu duten ba egia dela, margotutako, zebren itxuraz margotutako behiek askoz ziztada gutxiago jasan zituzten, erdia baino gutxiago, eta mugimenduak ere askoz gutxiago egin behar izan zituzten, askoz lasaiago bizi izan ziren tarte horretan. Horrek esan nahi du horien haragia hobe dela, eta gainera, eltxoen bidez transmititzen diren gaixotasunak ere ba askoz gutxiago jasango zituztela. Ba frogatu dute ba zebrei ere balioko diela horretarako eta beraz, ez da inolako txorakeria horrelako larruazala izatea.

Are urrutirago joan dira, eta proposatu dute intsektiziden ordean margotzea behiak. Ba intsektizidaren aurrean, azkenean, bi eratako kalteak egoten dira. Batetik, intsektuak berak erresistente bihurtzen dira eta ez dute ezertarako balio: ez bakarrik behiei ez kalte egiteko, guri ere helduko ligukete, jada intsektizidek ez dute ezertarako balio; eta bestetik, ingurumenerako ere kaltegarriak dira. Orduan orain ari dira aztertzen nola lortu horrelako margo bat, toxikoa izango ez dena behientzako eta iraungo duena eltxoen sasoi osoa, hiruzpalau hilabete. Eta horretan dabilta.